

và cái chết của Chúa Kitô, người đi lên cùng đức nưc

Trước năm 1954 nghi lễ ngộ m 15 Sứ Thánh Khó đức Kitô Kitô vào các ngày Thứ Tư, Năm, Thứ Sáu Tuần Thánh. Tất cả các giáo xứ miền Bắc, nghi thức diễn ra như sau:

Người ta đặt một cái bàn phủ khăn trắng với trí chữ giáo dân lên rước lễ trong nhà thờ. Sau bàn là một vì kèo gỗ là kèo ngộ m cao độ 3 hay 4m trên đó có 15 ngộ m nưc nưc ngộ m cho 15 ngộ m sứ thánh khó. Sau mỗi ngộ m, người ta đặt đi một ngộ m nưc. Trên bàn có đặt cây thánh giá như đức Kitô che màn trắng, hai bên có hai cây nến. Trước thánh giá là một kệ như đức sách ngộ m, cũng có hai cây nến ở hai bên. Sách thánh ngộ m là sách viết tay bằng chữ nôm hay chữ quưc ngộ m.

Vào khoảng kinh kính mừng thứ 8, bệ gỗ ra lễ, trắng khu đáp lễ, đoàn rước Kitô Kitô nhà thờ rước viên chức tiến lên bàn ngộ m. Đoàn đầu đoàn rước là người cầm trắng khu và đi và đi 3 tiếng trắng: hai nhót, một khoan. Sau đó đến 4 hay 6 ngộ m cầm bát bọ và hai bệ gỗ chia làm hai hàng đi lên. Viên chức lên ngộ m thắp nến áo trắng màu thanh thiên, đầu đội khăn xếp, chân đi hài. Đoàn bàn ngộ m, thì giáo dân đã đức xong 10 kinh, bệ gỗ, hai bệ gỗ và viên chức ngộ m bái quư. Một hỡi chiêm trắng và nhót trước lên, viên chức bắt đầu ngộ m. Trong lúc ngộ m người cầm trắng khu đức như ba tiếng: hai nhót một khoan. Cách đức trắng này trong ngôn ngữ hát chữ gỗ là chữ m đăm. Ngộ m xong, chiêm trắng và đi đánh trắng Kitô Kitô nhà thờ nhót lên một hỡi, bệ gỗ, đoàn rước bái quư và rước viên chức ngộ m xuưc Kitô Kitô nhà thờ. Giáo dân lễ đức 10 kinh kính mừng. Chú giúp lễ đặt một ngộ m nưc trên vì kèo ngộ m. Đoàn kinh thứ 8 đoàn rước lễ rước viên chức khác lên ngộ m. Ngày xưa có đàn ông đức đức lên ngộ m và coi đó là một vinh đức nên hàng xưa thắp nến chia 15 ngộ m cho các chức vị, các hỡi đoàn, các người có công lao hay danh vụ trong giáo xứ. Trước năm 1954 nhiều ông không biết chữ, như ng thu đức lòng một sứ ngộ m, do vậy bài ngộ m viết diễn ra một cách trôi chảy. Sau mỗi phiên ngộ m, giáo dân có một lễ phẩm bình, chủm đức các người lên ngộ m xem ông nào ngộ m hay. Vì nguyên nhân này mà trong các xứ đạo ngày xưa có tục thi Ngộ m Nhân Tài.

Ngộ m Nhân Tài: Ngộ m thi. Miền Bắc trước năm 1954, một sứ giáo xứ lễ có phong tục thi ngộ m 15 Sứ Thánh Khó Đức Chúa Giêsu đức xem ai, hỡi nào có người ngộ m hay nhót. Ngộ m Nhân Tài diễn ra vào ba ngày cuối của tuần thánh, như ng lễ vào đó tỉnh tỉnh thi đua. Trong khi ngộ m có vị giám khố cầm trắng khu. Viên chức ngân nga hay, giám khố đức trắng khu khen thắp nến, nưc ngộ m sai, phẩm các lễ như không cúi đức, không bái gỗ khi đức đặt danh thánh Chúa Giêsu, giám khố gõ ra tang trắng. Nguyên tắc này giưc nguyên tắc cầm chủ trong các phiên chủ hát tất cả các đình làng ngày xưa. Ngày nay, lễ nghi ngộ m 15 sứ thánh khó đã đức giưc nhiều, nhót là hỡi ngoi, không còn ngộ m nhân tài nữa và các bà cũng lên ngộ m. Người lên ngộ m chủ áo trắng, đội khăn tang. Cung giưc cũng bắt ngân nga và không còn đức chiêm, trắng, trắng làm cho sinh hoạt giáo xứ rưc lên trong Tuần Thánh.

Ngộ m Đức Danh: Trong các xứ đạo ngày xưa, vào hỡi 10 giờ sáng thứ Tư tuần thánh, giáo dân đức nhà thờ Ngộ m Năm Đức Danh. Gỗ là Ngộ m 5 Đức Danh vì đó là 5 bài suy niệm ngộ m và năm đức danh trên thân xác Chúa Giêsu. Cách ngộ m và cung giưc cũng giưc giưc như ngộ m 15 Sứ Thánh Khó như ng bắt ngân nga hỡi. Theo tục lễ, ngộ m thắp nến thắp nến dành cho thắp giúp xứ, còn 4 ngộ m kia đức đức phân chia cho giáo dân. Sau đây là phưc đức nhót và nưc dung

ngự m th< nh< t trong Ngự m Năm D< u Đanh:

Phép l< n h< t năm d< u thánh Đức Chúa Giêsu ba m< i kinh L< y Cha cùng năm kinh Kính Mừng chia ra làm sáu ph< n. Th< nh< t thì ngự m: Khi quân d< b< t chân t< Đức Chúa Giêsu vào Thánh Giá mà đóng đanh s< t b< ng mũi đau đ< n l< m, máu ch< y xu< ng dòng dòng. Khi ngự m s< y thì nguyán năm kinh L< y Cha, l< y< n Đức Chúa Giêsuch< u đóng đanh chân t< vì chúng tôi đi đàng trái, cùng nguyán m< t kinh Kính Mừng th< ng Đức Mẹ đau đ< n trong lòng, nh< ph< i đóng đanh v< y. Xin cho chúng tôi ch< a đi đàng trái, là ch< làm t< i l< i m< t lòng Đức Chúa Giêsu n< a. Amen.

Ngự m Đức ng: Ngự m 15 S< Th< ng Khó Đức Chúa Giêsu. Vì viên ch< c lên ngự m đ< ng tr< c bàn th< nên Ngự m 15 S< Th< ng Khó Đức Chúa Giêsu còn đ< c g< i là Ngự m Đức ng.

Ngự m Nhân Sao: Trong Tuán Thánh, sau khi ngự m 15 s< th< ng khó Đức Chúa Giêsu, nhiáu giáo x< còn có nghi th< c Ngự m Nhân Sao hay còn g< i là H< i Nhân Sao. Ngự m Nhân Sao là tìm hiáu t< i sao linh h< n Chúa Giêsu ch< u m< i s< th< ng khó. G< i là Nhân Sao hay

H< i Nhân Sao

vì khi ngự m, giáo dân chia làm hai bè. M< t bên h< i, m< t bên th< a. Sau đây là câu đ< u tiên c< a Ngự m Nhân Sao:

Nhân Sao Đức Chúa Giêsu ch< u th< ng Giuda bán? Ta ch< u bán cho đ< c chu< c t< i con.

Nhân sao Đức Chúa Giêsu c< u nguyán lâu làm v< y? Ta c< u cùng Đức Chúa Cha k< o q< ph< t con...

Ngự m R< ng: Trong các x< đ< o ngày x< a, vào h< i 10 gi< sáng th< T< và th< Sáu tuán thánh, giáo dân đ< n nhà th< ngự m. Th< T< Ngự m Năm D< u Đanh, th< Sáu Ngự m R< ng. Hai lo< i ngự m có s< liên h< . Ngự m D< u Đanh mô t< v< n t< t v< suy niám các đ< u đanh, Ngự m R< ng là qu< ng dián s< suy niám cách r< ng rãi h< n. Do v< y nhiáu đ< n vẫn trong Ngự m D< u Đanh đ< c l< p l< i trong Ngự m R< ng. G< i là Ngự m R< ng vì câu đ< u trong ph< n suy niám đ< c b< t đ< u b< ng ch< Ngự m R< ng. Sau đây là ph< n đ< u c< a Ngự m R< ng:

Phép l< n h< t năm d< u thánh Đức Chúa Giêsu ba m< i kinh L< y Cha cùng năm kinh Kính Mừng chia ra làm sáu ph< n. Th< nh< t thì ngự m: Khi quân d< b< t chân t< Đức Chúa Giêsu vào Thánh Giá mà đóng đanh s< t b< ng mũi đau đ< n l< m, máu ch< y xu< ng dòng dòng. Ngự m R< ng Đức Chúa Giêsu là con th< t Đức Chúa Tr< i....

Cung gi< ng Ngự m R< ng gi< ng Ngự m Năm D< u Đanh đ< u không ngân nga dài dòng nh< Ngự m 15 S< Th< ng Khó, ch< ngâm m< t chút < cu< i câu.

Nguyán Ngự m: Nguyán < t< Hán Viát có nghĩa là c< u xin, xin đ< u mong muán. Ngự m: t< Nôm l< y đ< ng t< Ngâm < trong Hán Viát có nghĩa là nhìn k< . Ngự m cũng có âm khác là Ngự m. Mián B< c dùng t< Ngự m, mián Nam dùng t< Ngự m hay G< m. Vì v< y có t< Nguyán G< m. Nguyán Ngự m hay Nguyán G< m là c< u nguyán b< ng suy niám.